

BİA Medya Gözlem Raporu - Ocak, Şubat, Mart 2020 Dönemi

Düzenlemeler, Tepkiler, Dayanışma, İşsizlik

Ocak-Şubat-Mart 2020 rapor döneminde, Mart ayı ortası itibariyle koronavirüs salgını nedeniyle alınan önlemler kapsamında Türkiye mahkemelerinde görülecek tüm duruşmalar 30 Nisan'a kadar durduruldu. Salgının hapishanelerde oluşturacağı riskten hareketle, “terörle mücadele” iddiasıyla tutuklananlar gibi gazetecilerin de kapsam dışında tutulduğu, suç örgütü mensupları ve kadına yönelik şiddet ve çocuklara karşı cinsel suçtan tutuklanmış kişiler için “gizli af” niteliğinde görülebilecek bir İnfaz indirimi tasarısı hazırlandı.

Basın İlan Kurumu'nun Evrensel Gazetesi'ne yönelik ilan kesme cezaları devam ederken, Türkiye'de gazeteci haklarının hedef alınması ve yargının medya özgürlüğünü baltalamak için araçsallaştırılmasına tepki Avrupa'da en üst düzeylerde gerçekleşti. 2020 yılının ilk üç ayında iki gazetecinin işine son verildi.

BİA Medya Gözlem Raporu'nun bu bölümü düzenlemeler, raporlar, tepkiler, soru ve araştırma önermeleri, kanun teklifleri, yürütmenin söylemi, dayanışma, işten “Çıkarmalar/ayrılmalar” başlıklarından oluşuyor.

Düzenlemeler

Mahkemelerde görülecek duruşmaların 30 Nisan'a kadar ertelenmesinin ardından, koronavirüs salgını tedbirleri kapsamında, Adalet Bakanlığı, cezaevlerinde alınan tedbirlerin süresini Bilim Kurulu'nun tavsiyeleriyle 28 Mart'tan itibaren iki hafta daha uzattı. Bu sürede, 3. Yargı Paketi'ndeki infaz düzenlemesine Basın İlan Kurumu'ndan (BİK) reklam almayan gazetelerin cezaevlerine alınmamasını öngören bir madde de eklendi.

Ocak - Şubat- Mart 2020 rapor döneminde, meclise sunulan kanun teklifleri arasında, İYİ Parti Samsun Milletvekili Bedri Yaşar'ın internet gazetecilik alanında çalışan gazetecilerin yasal korumaya sahip olmadığını belirterek bu açığı kapatmak amacıyla hazırlanan kanun teklifi; CHP Eskişehir Milletvekili Utku Çakırözer'in Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararı üzerine gazeteci maaşlarının geç ödenmesi halinde %1 oranında faiz işlemlerine yönelik kanun teklifi ve MHP İstanbul Milletvekili İzzet Ulvi Yöner internet üzerinden yayın yapan haber sitelerinin Basın Kanunu kapsamında değerlendirilmesi için sunulan kanun teklifi yer alıyor.

Ayrıca, CHP İstanbul Milletvekili Mehmet Göker, seçim döneminde siyasi partilere verilen ekran sürelerine işaret ederek RTÜK'ün tarafsız yayın yapmadığı ve bu nedenle vatandaşların kamu hizmetinden faydalanamadıkları gerekçesiyle elektrik faturalarından katkı payı alınmasını düzenleyen RTÜK kanununun değişmesi için kanun teklifi sundu.

Davalara 30 Nisan'a kadar ara: Adalet Bakanı Abdülhamit Gül, koronavirüs salgını nedeniyle alınan önlemler kapsamında Türkiye'deki mahkemelerde görülecek tüm duruşmaların 30 Nisan'a kadar durdurulduğunu açıkladı. Gül, “30 Nisan'a kadar duruşmalar ve acil olmayan tüm işler ertelenmiştir. Bugünden itibaren cezaevlerinde görev yapan personel, belirlenen süreler sonunda evlerine gönderilmeyecek, izole edilen yerlerde kalacak” ifadelerini kullandı ve tüm avukatların 6 Nisan itibariyle CMK ödemelerinin yapılmış olacağını duyurdu (30 Mart).

Cezaevi ziyaretlerine “virüs” arası: Adalet Bakanlığı, koronavirüs nedeniyle 13 Mart'ta açıkladığı, cezaevlerinde alınan tedbirlerin süresini Bilim Kurulu'nun tavsiyeleriyle 28 Mart'tan itibaren iki hafta daha uzattı. Kararla, açık ve kapalı ceza infaz kurumlarındaki avukat ziyareti dahil bütün görüşler, açık ceza infaz kurumlarında kalanların özel izin hakları, hastalık ve güvenlik durumları dışında bir ceza infaz kurumundan başka kuruma yapılan nakiller, hükümlülerin kurum dışı çalışma, lokanta, sosyal tesis, dış kantin gibi işyurdu faaliyetleri iki hafta daha ertelendi (13, 28 Mart).

Virüs tasarısında “sansür” fırsatı: Koronavirüs riski altındaki cezaevlerindeki mahpusları yakından ilgilendiren 3. Yargı Paketi'ndeki infaz düzenlemesine Basın İlan Kurumu'ndan (BİK) reklam almayan gazetelerin cezaevlerine alınmamasını öngören bir madde de eklendi. Düzenlemedeki “Sürelili ve süresiz yayınlardan yararlanma hakkı” başlıklı bir maddede "Uluslararası Standart Sürelili Yayın Numarası (ISSN) veya Uluslararası Standart Kitap Numarası (ISBN) almayan sürelili ve süresiz yayınlar ile Basın İlan Kurumu aracılığıyla resmi ilan ve reklam yayınlama hakkı bulunmayan gazeteler ceza infaz kurumuna kabul edilemez" kararı yer aldı (26 Mart).

Basın İlan Kurumu'ndan önlemler: Basın İlan Kurumu korona virüsü salgını sonrasında gazetecilerin korunması için aldığı önlemleri [açıkladı](#). Yönetim Kurulu [kararıyla](#) gazetecilerin aldığı borçların tahsilat işlemleri 3 ay ertelendi, gazete derneklerinin para yardımı başvuru süresi uzatıldı (23 Mart).

İnternet gazetecileri için kanun teklifi: İYİ Parti Samsun Milletvekili Bedri Yaşar, internet gazeteciliğinin hem basın sektöründe hem de toplumun bilgi alma hakkında oldukça önemli bir rol oynadığını ancak bu alanda çalışan gazetecilerin yasal korumaya sahip olmadığını belirterek bu açığı kapatmak amacıyla hazırlanan [kanun teklifini](#) meclise sundu. (6 Şubat)

Gazeteci maaşlarının gecikmesine ilişkin düzenleme önerisi: CHP Eskişehir Milletvekili Utku Çakırözer, Anayasa Mahkemesi'nin [iptal kararı](#) üzerine gazeteci maaşlarının geç ödenmesi halinde %1 oranında faiz işlemesine yönelik [12 Şubat](#) ve [4 Mart](#)'ta kanun teklifleri sundu. (12 Şubat ve 4 Mart)

İnternet gazeteciliğinin düzenlenmesi için kanun teklifi: MHP İstanbul Milletvekili İzzet Ulvi Yöner internet üzerinden yayın yapan haber sitelerinin Basın Kanunu kapsamında değerlendirilmesi için [kanun teklifi](#) sundu. (5 Mart)

RTÜK payının faturalardan kalkması için kanun teklifi: CHP İstanbul Milletvekili Mehmet Göker, seçim döneminde siyasi partilere verilen ekran sürelerine işaret ederek RTÜK'ün tarafsız yayın yapmadığı ve bu nedenle vatandaşların kamu hizmetinden faydalanamadıkları gerekçesiyle elektrik faturalarından katkı payı alınmasını düzenleyen RTÜK kanununun değişmesi için [kanun teklifi](#) sundu.

Soru ve Araştırma Önergeleri

Ocak-Şubat-Mart 2020 döneminde 4'ü basın kartlarının iptaline ilişkin olmak üzere toplam 12 soru önergesi verildi.

CHP Antalya Milletvekili Rafet Zeybek Odatv haber müdürü Barış Terkoğlu'nun gözetimine alınmasının yanı sıra MIT'e ilişkin haberleri nedeniyle yargılanan gazetecilerin durumuna ilişkin bilgi talep eden soru önergesini; HDP Van Milletvekili Tayip Temel İdlid'te 36 askerin yaşamını yitirdiği saldırı sonrası “Kapıları açarız” söylemleri ardından sınırda yaşanan mülteci gidişlerini takip eden gazetecilerin gözetimine alınmasını ve mültecilerin durumunu Meclis gündemine taşıdı.

CHP Milletvekili Atilla Sertel, Türkiye'deki mevcut gazeteci sayısı ile iletişim fakültelerinin mezunlarının sayılarına ilişkin bilgi talep ettiği soru önergesini, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı'na sundu.

HDP Van Milletvekili Tayip Temel 10 Ocak Çalışan Gazeteciler Günü nedeniyle Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay'ın yanıtlanması istemiyle medya ve ifade özgürlüğü kapsamındaki planlamaları soru önergesi yoluyla TBMM gündemine taşıdı.

Barış Terkoğlu için soru önergesi: CHP Antalya Milletvekili Rafet Zeybek, MİT mensubunun cenazesini haberleştirdiği için tutuklanan gazetecilerden biri olan Odatv haber müdürü Barış Terkoğlu'nun gözaltına alınmasının yanı sıra MİT'e ilişkin haberleri nedeniyle yargılanan gazetecilerin durumuna ilişkin bilgi talep eden [soru önergesini](#) meclise sundu. (6 Mart).

HDP'den gazeteci gözaltıları için önerge: HDP Van Milletvekili Tayip Temel, hükümet yetkililerin İdlib'te 36 askerin yaşamını yitirdiği saldırı sonrası "Kapıları açarız" söylemleri ardından sınırda yaşanan mülteci gidişlerini takip eden gazetecilerin gözaltına alınmasını ve mültecilerin durumunu Meclis gündemine taşıdı. Temel'in, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay'ın yanıtlanması istemiyle Meclis Başkanlığı'na sunduğu soru önergesinde, "Pazarkule'de gözaltına alınana basın emekçilerinin gözaltı gerekçesi "Yasaklı bölgede çekim yapmak" iken yasaklı bölgede binlerce mültecinin bulunmasını nasıl açıklayacaksınız? Pazarkule'de kamusal görevlerini icra eden basın emekçilerinin gözaltına alınmalarının asıl gerekçesi nedir?" soruları da yer aldı (2 Mart).

İletişim Fakültesi mezunları ve gazetecilik: CHP Milletvekili Atilla Sertel, Türkiye'deki mevcut gazeteci sayısı ile iletişim fakültelerinin mezunlarının sayılarına ilişkin bilgi talep ettiği [soru önergesini](#) Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı'na sundu. (28 Şubat)

Ebru Küçükaydın için soru önergesi: HDP Antalya Milletvekili Kemal Bülbül, Alkoçlar şirketinin suç duyurusu sonucunda gazeteci Ebru Küçükaydın'ın gözaltına alınmasına ilişkin olarak Adalet Bakanlığı'na 14 Şubat'ta [soru önergesi](#) sundu. Önergeye süreci içinde yanıt verilmedi.

HDP'den Gazeteciler Günü önergesi: HDP Van Milletvekili Tayip Temel 10 Ocak Çalışan Gazeteciler Günü nedeniyle Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay'ın yanıtlanması istemiyle bir soru önergesi verdi. Temel, "Türkiye'nin medya ve ifade özgürlüğü bakımından Avrupa Konseyine üye devletler arasında her daim en kısıtlayıcı ülkelerden biri olma gerçeğini değiştirmek için herhangi bir planlamanız bulunmakta mıdır?" sorusuna da yer verdi (10 Ocak).

Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Bakanlardan

Soylu AYM'yi reddediyor: 26 Mart'ta A Haber'den Murat Akgün'ün sorularını yanıtlayan İçişleri Bakanı Süleyman Soylu, sosyal medyada korona virüsüyle ilgili provokatif paylaşımları eleştirirken Anayasa Mahkemesi'nin daha önce daha önce vermiş olduğu kararları "eleştirdi": *Burada AYM'nin özgürlükçü akli devreye girebilir tabi her zaman olduğu gibi. AYM'nin almış olduğu birçok karar mücadele ile ilgili iştahımızı alt üst etmektedir. Bizi gönülsüzleştirmektedir. Ben şu an siberde sörf yapıyorum... Kim yanlış yapmışsa bunu getiriyorum. Şimdi yeni bir karar almışlar... Onu da reddediyorum. 'Ölme eşeğim ölme...' Sosyal medyada bir provokatif paylaşım görürse bunu alıp savcılığa müracaat edip, ilgili kararı alıp buna müdahale etme fırsatına sahip. Şimdi yok. Bunun tespiti için de gidip karar alacağız. Gidip geleceğiz, tekrar gidip tekrar geleceğiz... Siz bu yavaşlıkla hareket ettiğiniz sürece...* (26 Mart)

Soylu "gazetecilik" öğretecek: "Bazı gazeteciler var ideolojik olarak kopmuşlar doğruyu görmüyorlar. Biz ne dersek diyelim bizi yok hükmünde görüyorlar. Biz onları ikna edemeyiz. Onlarla uğraşmam ama yazdıklarını okurum nasıl psikolojide olduklarını bilmem gerek. Ben gazetecilik mesleğini en çok eleştiren bir siyasetçiyim. Bir gazetecinin hata yapma lüksü yoktur. Bizim vardır ama onların yoktur. Bir gazeteci

bir iki kere hata yaparsa affedilir. Basın mensupları artık çok rahatlar. Bir dönemin gazetecileri çok emek verirdi. Şimdi dönüp her şeyi bırakıp gazetecilik yapmak istiyorum. Şu an eleştirerek düzeltilmesi gereken onca konu var ki anlatamam. Araştırmacı gazetecilik şu an yok neredeyse. Türkiye’de birçok şey üretilir. Beni affedin ama en ağır iş adliye muhabirliği oldu” (İçişleri Bakanı Süleyman Soylu, Radyo D’de Adem Metan’ın sunduğu ‘Adem Metan Show’ programında gazetecilere gazetecilik dersi vermeye girişti; 10 Mart).

Cumhurbaşkanı “yakından” izliyor: Cumhurbaşkanı Erdoğan, Rusya’daki temaslarının ardından ülkeye dönerken gazeteci Hacı Yakışıklı’nın Odatv çalışanlarının ifade vermeye çağrıldıkları sırada sorduğu “Hiçbir ülkede bu teşkilatın mensupları deşifre edilmiyor. Bunun büyük cezaları var. Fakat bizde içeride birileri ısrarla teşkilat mensuplarını deşifre etmeye çalışıyor, ailelerini deşifre etmeye çalışıyor. Bu faaliyetler hakkında ne düşünüyorsunuz?” şeklindeki sorusunu cevaplandırdı: Bu faaliyetler hakkında çok fazla şey düşünmeme gerek yok. Zaten yargı gerekli adımı attı. Gelişmeleri biz de yakından takip ediyoruz (6 Mart).

Erdoğan’dan FOX TV’ye: “Bakın FOX önce gazete olsun. Önce ciddi bir medya olsun. Yalan haber üretmeyi bırakın. Muhalefetin söylemleri de beni çok ilgilendirmiyor” (Cumhurbaşkanı Erdoğan, FOX TV muhabirinin “Muhalefet 'birkaç şehidimiz var' ifadenize tepki gösterdi. Bu eleştirilere yanıtınız ne olacak?” şeklindeki sorusuna kızdı; 25 Şubat).

Cumhurbaşkanı’nın “10 Ocak” Tebriği: “Basın emekçilerimizin 10 Ocak Çalışan Gazeteciler Günü’nü tebrik ediyorum... Çok sesli, etkin, herhangi bir kısıtlamaya maruz kalmadan kamuoyunu bilgilendirme görevini yerine getirebilen medyanın varlığı, demokratik ve şeffaf toplumun olmazsa olmaz koşuludur. Ülkemiz, iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeye uyum sağlayan yazılı ve görsel basın, sosyal medya ve internet gazeteciliği alanlarında dünyanın sayılı ülkeleri arasında yer almaktadır” (Cumhurbaşkanı Erdoğan, 10 Ocak Çalışan Gazeteciler Günü dolayısıyla yayımladığı mesajda medyada “çok seslilik bulunduğunu iddia etti; 10 Ocak).

Bakan’dan “Wikipedia” kararı: “Mahkeme gerekçesini daha yayınlamadı. Anayasa Mahkemesi kararı bir şekilde bağlayıcıdır. Gerekçesini kamuoyuyla paylaşacaktır. Türkiye’ye yönelik haksız eleştiriler, saldırılar gözden geçirildiyse gerekçede göreceğiz. Bu konuda Türkiye’yi terörle, şiddetle özdeşleştirmeyi asla kabul edemeyiz” (Adalet Bakanı Abdülhamit Gül, AYM’nin Wikipedia’nın kapatılmasını ihlal olarak gören kararının uygulanmamasıyla ilgili bir soruya yanıt verdi (10 Ocak).

Tepkiler

Türkiye’de basın ve ifade özgürlüğüne yönelik baskılar, rapor döneminin son ayına denk gelen koronavirus salgını sürecinde de kendini gösterdi. Koronavirus tehdidi altına kalan tutuklu gazetecilerin özgürlüğü ve koronavirus sürecinde yayın yapan yerel habercilerin gözaltına alınmasına ilişkin yerel (TGS, TGC, vs) ve uluslararası gazetecilik örgütlerinden (RSF) çağrılar yayınlandı. TGC ve TGC korona salgınına karşı “gazeteci güvenliği” çağrısında bulundu. Aynı dönemde TGC, RTÜK’ün cezalarının halkın haber alma işlevinin yerine getirilmesini engellediğini açıkladı.

Basın İlan Kurumu’nun Evrensel Gazetesi’ne yönelik ilan kesme cezalarına karşı, Uluslararası Basın Enstitüsü (IPI), Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü (RSF), Avrupa Gazeteciler Federasyonu (EFJ), Gazetecileri Koruma Komitesi (CPJ) ve Türkiye Gazeteciler Sendikası (TGS) temsilcilerinden oluşan bir heyet ambargonun kaldırılması için biraraya geldi. AP ve AGİT de BİK’e ilan kesme cezalarına ilişkin bir mektup yazdı.

TGS'den tutuklanan gazeteciler için protesto gerçekleşti ve AGİT Medya Özgürlüğü Temsilcisi Harlem Désir koronavirüsü haberleri nedeniyle gözaltına alınan gazeteciler ile ilgili endişelerini paylaştı.

TGC, TGS, DİSK Basın İş'ten basın kartları prosedürüne ilişkin tepkiler de gündemdedi. 2020 ilk çeyrek rapor döneminde, Basın Konseyi'nin 2019'da medyada yaşananlar, ifade ve basın özgürlüğü ihlalleri ve 2020 beklentilerini kapsayan çalışmaları da açıklandı.

DİSK Basın İş'ten Covid uyarıları: DİSK Basın İş, Koronavirüs salgınına yönelik tedbirlere değindiği açıklamasında, acil mal ve hizmet üretimi hariç olmak üzere bütün işlerin en az 15 gün süreyle durdurulmasını, işçilerin korunmasını istedi; “Çalışma hayatında alınacak bu tedbirler hem salgının yayılmasını engellemek hem de işçilerin ve tüm çalışanların sağlığını ve işini korumak açısından gereklidir” dedi (31 Mart).

“Haberin Var Mı” özgürlük istiyor: Haberin Var Mı İnisiyatifi, Koronavirüs tehdidi altına kalan tutuklu gazetecilerin özgürlüğü için, Mart ortasından itibaren sürekli sosyal medya kampanyası gerçekleştirdi; Terörle Mücadele Kanunu uyarınca keyfi şekilde mahkum edilmiş onlarca medya temsilcisinin İnfaz İndirimi Tasarısı'ndan yararlandırılıp tahliye edilmesini istedi. Onlarca gazeteci, hazırladığı bir videoda, “Evde kalsak da sessiz kalmıyoruz, gazetecilere özgürlük” dedi. Videoda pek çok gazeteci telekonferans yoluyla “Gazetecilere özgürlük” diyerek “Gazetecileri tutuklamakla gerçeklerin halka ulaşmasına engel olamazsınız” “Gazetecilik suç değildir” gibi mesajlar verdi (31 Mart).

Gözaltılara RSF tepkisi: RSF temsilcisi Erol Önderoğlu, yetkililerin koronavirüs sürecinde yayın yapan yerel habercileri gözaltına almasını kınadı: “Yeterli test cihazı, detaylı bilanço ve teyit imkânının olmadığı bir yer yeterince güvensizdir. Yeni kovid-19 vakası ortaya koyan her gazeteciyi bir de “Panik yaydı” diye gözaltına alırsanız toplumdan duyarlılık bekleyemezsiniz” (27 Mart).

TGC'den RTÜK tepkisi: TGC, RTÜK'ün cezalarının halkın haber alma işlevinin yerine getirilmesini engellediğini açıkladı. Tele1, Halk TV ve Habertürk kanallarına verilen ağır para ve yayın durdurma cezalarına tepki gösterdi (27 Mart).

Evrensel'e kesilen cezaya uluslararası tepkiler: Basın İlan Kurumu'nun Evrensel Gazetesi'ne yönelik ilan kesme cezasına tepkiler sürüyor. Uluslararası Basın Enstitüsü (IPI), Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü (RSF), Avrupa Gazeteciler Federasyonu (EFJ), Gazetecileri Koruma Komitesi (CPJ) ve Türkiye Gazeteciler Sendikası (TGS) temsilcilerinden oluşan bir heyet Evrensel ve Birgün üzerindeki ilan ambargosunun kaldırılması için Basın İlan Kurumu Başkanı Rıdvan Duran'la bir araya [geldi](#) (6 Şubat).

Basın Konseyi'nin 33. yıldönümü kutlamasında [konuşan](#) başkan Pınar Türeñç, cezanın eleştirel yayın yapan medyanın susturulmasına yönelik olduğunu belirtti.

Korona virüsü salgınında hapis gazeteciler için çağrı: Salgın hapis gazetecilerin serbest bırakılmaları çağrılarını yeniden alevlendirdi. TGC ve RSF yaptıkları açıklamalarla tutuklu gazetecilerin serbest bırakılmasını [istedi](#). Medya ve Hukuk Çalışmaları (MLSA) avukatları, cezaevinde bulunan müvekkilleri gazeteciler Aziz Oruç, Nedim Türfent, Oğuz Usluer, Uğur Yılmaz, Ziya Ataman ve aktivist Patrick Kraicker için tahliye talebinde [bulundu](#) (18 Mart)

AP ve AGİT'ten BİK tepkisi: Avrupa Parlamentosu üyesi 10 vekil, Evrensel gazetesine konan süresiz reklam ve ilan yasağının kaldırılması talebiyle Basın İlan Kurumu'na (BİK) mektup yazdı. Medya çeşitliliği ve çoğulculuğunun zarar görmemesi için yasaktan vazgeçilmesi çağrısında [bulunuldu](#). Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) 24 Mart tarihli basın duyurusunda, BİK'na çağrı yaparak medya çoğulculuğunu korunması adına cezanın kaldırılmasını [istedi](#). (24 Mart)

TGS'den tutuklanan gazeteciler için protesto: TGS, MİT mensubunun cenazesini haberleştirdikleri için tutuklanan gazetecilerin yanı sıra haberleri ve paylaşımları nedeniyle tutuklanan Rawin Sterk ve Alpteki Dursunoğlu için adliye önünde protesto [gerçekleştirdi](#). Gazetecilik faaliyeti nedeniyle tutuklanan basın mensuplarının serbest bırakılması için Adalet Bakanlığı'na çağrıda bulundu.

Gazetecilere yönelik müdahalelere AGİT'ten tepki: AGİT Medya Özgürlüğü Temsilcisi Harlem Désir, Mart ayında Türkiye'de gerçekleşen 3 farklı olay için basın duyurusu yayınladı. Désir [1 Mart](#)'ta Sputnik Genel Yayın Yönetmeni ve 3 çalışanının gözaltına alınmasını kınadı. Désir, [9 Mart](#)'ta MİT mensubunun cenazesini haberleştiren Barış Terkoğlu, Barış Pehlivan, Hülya Kılınç, Aydın Keser, Ferhat Çelik ve Murat Ağirel'in tutuklanmasını ve son olarak [23 Mart](#)'ta koronavirüsü haberleri nedeniyle gözaltına alınan gazeteciler ile ilgili endişelerini paylaştı (23 Mart).

TGC ve TGS'den koronaya karşı “gazeteci güvenliği” çağrısı: TGC ve TGS koronavirüsü salgınından sonra riskli çalışma koşullarında görüntülenen gazeteciler için devletin önlem alması gerektiğini vurguladı ve pandemi koşullarında halkın haber alma hakkının güvencesi olan medya çalışanlarının iş sağlığı ve güvenliği haklarının korunması için devlete çağrı [yaptı](#) (23 Mart).

RSF'den “Virüs” uyarısı: RSF temsilcisi Erol Önderoğlu, Koronavirüs'ün daha savunmasız bıraktığı tutuklu gazeteciler adli kontrol şartıyla da olsa serbest bırakılmalıdır. Tutuklamanın sadece bir tedbir olduğuna dair nitelik kötüye kullanılamaz” dedi (17 Mart).

TGC, sansür ve hapsi kınadı: TGC, MİT Ajansı cezasıyla ilgili haberden Odatv davasından Barış Terkoğlu, Barış Pehlivan ve Hülya Kılınç dahil altı gazetecinin tutuklanmasına tepki gösterdi; “İktidar kendi yayınladığı yargı reformunu 2020 yılında da yok saymayı sürdürüyor. Gazeteci tutuklamaları ve erişim engellemeleriyle Anayasa'ya aykırı biçimde basın ve düşünceyi ifade özgürlüğü engelleniyor. İstisna olması gereken tutuklamalarla gazeteciler cezalandırılmaya devam ediliyor” dedi (17 Mart).

“Askeri olarak sıkışma baskı götürüyor”: DİSK Basın İş Genel Sekreteri Özge Yurttaş, iktidarın askeri olarak sıkıştığı veya bir hamle yapacağı zaman toplumu dizayn etmek için gazetecilere dönük baskıyı artırdığını ifade etti; “İktidar Suriye ve Libya başarısızlığını görünmez kılmak için içeri dönüp gazetecileri ve diğer kesim leri tehdit ettiğini görüyoruz” dedi (12 Mart).

150 Uluslararası medya temsilcisi kartsız: RSF temsilcisi Erol Önderoğlu, “Türkiye'de görevli uluslararası medya temsilcilerinden 150'den fazlası, oturum hakkı da sağlayan basın kartlarına kavuşmuş değil. Kullanım süresi (31 Aralık) biter bitmez kartların gerekçesiz yenilenmemesiyle ilgili Yabancı Medya Derneği'nin (FMA) endişesini paylaşıyoruz” dedi. Bu yıl ilk kez, uluslararası medya çalışanlarının ikamet izni basın kartları olmaksızın yenilenmişti. Türkiye'de yasal ikamet için oldukça önemli olan bu süreç, etkinliklerin rahatlıkla izlenebilmesinin şartı olan basın kartlarının yenilenmesiyle tamamlanması bekleniyor (11 Mart).

Şirin'in gözaltına alınmasına tepki: TGS, DİSK Basın İş ve RSF, İstanbul Esenyurt'ta bir okuldaki cinsel istismar iddiası üzerine velilerin yaptığı eylemi ve istismar iddiasını haberleştiren Kanal D muhabiri Şevval Şirin'in gözaltına alınmasını kınadı. TGS açıklamasında, "İşini yapan meslektaşımıza yönelik bu muamele halkın haber alma hakkına bir saldırıdır" denildi (18 Şubat).

Basın Kartları için eylem: TGS yenilenmeyen basın kartlarının iptal edilmesi ve sonrasında yeniden kullanıma açılması sonrasında Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı önünde bir eylem gerçekleştirdi. "Kartı değil haklarımızı istiyoruz", "İcazetli gazeteci olmayacağız" "Susmayacağız, Yazacağız" ve "Gazetecilik karta sığmaz" İletişim Başkanlığı önünde bir araya gelen gazetecilere CHP ve HDP'li milletvekilleri ile Çağdaş Gazeteciler Derneği ve İnsan Hakları Derneği de destek verdi. TGS Ankara Şube Başkanı Esra Koçak'ın okuduğu basın açıklamasında İletişim Başkanlığı'na turkuaz basın kartlarını bir an önce dağıtılması istendi (27 Ocak).

Hak örgütleri Merkel ile görüştü: Almanya Şansölyesi Angela Merkel, İstanbul ziyaretinde RSF ve bianet raportörü Erol Önderoğlu, gazeteci Murat Yetkin, ifade özgürlüğü ve hak savunucuları Yrd. Doç. Dr. Kerem Altıparmak, Feray Salman, Veysel Ok ve Asena Günal ile bir araya geldi. Görüşmede STK temsilcilerinin ortak vurgusu "Türkiye'de hukuk devletinin zemin kaybettiği, yargı reformunun yargı bağımsızlığını mutlaka sağlaması gerektiği ve Yargı Reformu'nun birinci paketinde yargı bağımsızlığının yer almaması" oldu (25 Ocak).

Çakırözer'den "kart" çağrısı: CHP'nin gazeteci kökenli Eskişehir Milletvekili Utku Çakırözer, Evrensel Gazetesi ve TGS dahil olmak üzere bazı gazetecilerin Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından basın kartlarının iptal edilmesine tepki gösterdi. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı'na çağrı da yapan CHP milletvekili Utku Çakırözer, "Bu belirsizlik bir an önce giderilmeli. Kart iptallerinden geri adım atılmalı ya da Basın Kartı Komisyonu bir an önce toplanarak yeni basın kartı başvurularının tamamını karşılamalı" dedi (24 Ocak).

TGC, TGS, DİSK Basın İş'ten kart prosedürüne tepki: TGC Genel Başkanı Turgay Olcayto, basın kartlarının yenilenmemesi veya iptal edilmesiyle ilgili sorunla ilişkin, "Basın kartlarının gönderilmemesiyle ilgili çok fazla kişi bize rahatsızlığını ilettiler. Önceden Başbakanlık'ın bünyesinde olan Basın Enformasyon Genel Müdürlüğü Cumhurbaşkanlığı'na geçtikten ve İletişim Başkanlığı adını aldıktan sonra içeriden haber alma olanaklarımız da kalktı. Kendilerine göre bir komisyon kurdular ve artık hiç açıklama yapmıyorlar. Gizlilik ve kapılı kapılar ardında işlem yapıyorlar" dedi. TGS basın kartlarının basın meslek örgütleri tarafından verilmesi gerektiğini ifade ederken, Disk Basın-İş basın meslek örgütlerini ortak bir komisyon kurmaya çağırırdı (24 Ocak).

Yerel mahkemeler AYM ve AİHM'i tanımıyor: CHP'nin gazeteci kökenli Eskişehir milletvekili Utku Çakırözer, TBMM Genel Kurulu'nda yaptığı konuşmada Yargı Reformu'nun haber ve eleştiriyi suç olmaktan çıkarmakta başarılı olamadığını söyledi. Çakırözer konuşmasında Sözcü Gazetesi'nden, T24 yazarı Mehmet Yılmaz'dan, Zonguldak Halkın Sesi Yazı İşleri Müdürü Cevdet Akgün'den ve yazar Aslı Erdoğan'dan örnekler vererek Yargı Reformuna rağmen bu isimlerin sadece yazıları, manşetleri nedeniyle teröristlikle veya teröre yardımla suçlandığını belirtti. Osman Kavala ve Wikipedia örneğini veren Çakırözer "Anayasa Mahkemesi'nden, AİHM'den çıkan ihlal kararları mahkemelerce tanınmıyor" dedi (15 Ocak).

10 Ocak Çalışan Gazeteciler Günü uyarıları: 10 Ocak Çalışan Gazeteciler günü nedeniyle TGC, Türkiye Yazarlar Sendikası (TYS), PEN Türkiye Merkezi, Çağdaş Gazeteciler Derneği (ÇGD) ve Türkiye Yayıncılar Birliği (TURKYAYBİR) "İşsizlik ve Sansürün Kışkacında Gazetecilik" toplantısı düzenledi.

TGC Başkanı Turgay Olcayto, TYS Genel Sekreteri Hakkı Zariç, PEN Türkiye Merkezi İkinci Başkanı Halil İbrahim Özcan, ÇGD İstanbul Temsilcisi Uğur Güç ve Türkiye Yayıncılar Birliği Başkanı Kenan Kocatürk konuşmacı olarak katıldı. Moderatörlüğünü TGC Genel Sekreteri Sibel Güneş'in üstlendiği toplantıda gazeteciliğin önündeki en temel sorunlar davalar ve işsizlik olarak yansıdı (10 Ocak).

Basın Konseyi'nin dava uyarısı: Basın Konseyi, 2019'da medyada yaşananlar, ifade ve basın özgürlüğü ihlalleri ve 2020 beklentilerini kapsayan çalışmalarını Başkan Pınar Türeñç ve yüksek kurulu üyelerinin katılımıyla düzenlenen basın toplantısıyla açıkladı. Türeñç, basın toplantısında 2019'da ifade ve basın özgürlüğünde geriye gidildiğini, tek sesli medya yaratma girişimleriyle halkın haber alma özgürlüğünün yok edildiğini, gazetelerin açılan davalar ve tutuklamalarla susturulduğunu söyledi (2 Ocak).

Dayanışma

Bu yılın ilk üç ayında Haberin Var Mı Girişimi, özellikle Koronavirüs sürecinde tutuklu gazetecilerin tahliye edilmesi için sosyal medya üzerinde yayınladığı video gibi içerikler yoluyla birçok kampanya gerçekleştirdi.

Bu dönemde, çeşitli tarihlerde görev başında öldürülen gazetecilerden Evrensel gazetesi muhabiri Metin Göktepe, Agos gazetesi yayın yönetmeni Hrant Dink, Sabah gazetesi muhabiri İzzet Kezer, Hürriyet gazetesi genel yayın yönetmeni Çetin Emeç ve şoförü Sinan Ercan ile Cumhuriyet gazetesi köşe yazarı Uğur Mumcu anıldı.

Hapisteki gazeteciler için 27 örgütten tahliye talebi: Aralarında Article19, ECPMF, P24, IFEX, Freedom House ve RSF'nin bulunduğu yerel ve uluslararası 27 hak örgütü, Korona virüs salgınının hapisanelerde oluşturduğu tehdiye işaret ederek tüm mahpus gazeteci, insan hakları savunucuları ve düşünce suçlularının serbest bırakılması için çağrıda bulundu. (31 Mart)

Mahpus gazetecilerin tahliyesi için dayanışma: [Gazeteci Dayanışma Ağı](#), [Haberin Var mı?](#) inisiyatifi gibi oluşumlar hapisteki gazetecilerin serbest bırakılması için sosyal medya üzerinden çağrıda bulundu. (23-25 Mart).

Kezer anıldı: Newroz kutlamalarını izlemek için Şırnak'ın Cizre ilçesine giden Sabah gazetesi muhabiri İzzet Kezer, 23 Mart 1992'de güvenlik güçlerinin açtığı ateş sonucu başından vurularak yaşamını yitirdi. Sabah gazetesinin Ankara bürosunda foto muhabirliği yapan Kezer, öldürüldüğünce 38 yaşındaydı. Gazeteci arkadaşları Faruk Balıkçı ve Uğur Şevkat cinayeti ve sonrasını bianet sitesine anlatarak Kezer'i andılar (23 Mart).

CPJ'den korona rehberi: Gazetecileri Koruma Komitesi (CPJ), korona virüsü salgını sürerken çalışan gazeteciler için fiziksel ve psikolojik sağlığı korumayı hedefleyen koruma tedbirlerinin bulunduğu bir rehber [hazırladı](#). Rehber, gelişmeler ışığında [güncelleniyor](#) (13 Mart).

Tutuklamalara karşı dayanışma çağrısı: Çok sayıda gazetecinin gözaltına alınması ve Yeni Yaşam Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Ferhat Çelik ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Aydın Keser'in tutuklanmasının ardından TGS başkanı Gökhan Durmuş, Evrensel Genel Yayın Yönetmeni Fatih Polat ve HDP'li siyasetçiler basın açıklaması yaparak gazetecilere yönelik müdahaleler karşısında dayanışma çağrısı [yaptı](#) (9 Mart).

Emeç ve Ercan anıldı: Hürriyet gazetesi genel yayın yönetmeni Çetin Emeç ve şoförü Sinan Ercan, İstanbul Suadiye’de İslami Hareket Örgütü militanlarınca katledilişlerinin 30. Yılında anıldı (7 Mart).

Gazetecilik örgütlerinden gözaltılar için çağrı: G9 Gazetecilik örgütleri platformu ve RSF, MİT mensubunun cenazesini haberleştirdiği için gözaltına alınan sekiz gazeteci, Edirne sınırındaki mültecileri izlerken gözaltına alınan gazeteciler ve evlerine yapılan saldırıdan sonra gözaltına alınan Sputnik çalışanı 3 gazetecinin serbest bırakılması için çağrıda [bulundu](#). (1 Mart).

Gazetecilikte Kadın Koalisyonundan aplikasyon: [Gazetecilikte Kadın Koalisyonu](#), tehdit alan ya da bir güvenlik tehdidi altında olan gazetecilerin hukuki ve tıbbi destek talep edebileceği bir aplikasyon geliştirdi ve beta sürümünü [duyurdu](#) (10 Şubat).

Mumcu unutulmadı: Ankara’daki evinin önünde uğradığı bombalı saldırı ile 24 Ocak 1993’te katledilen Cumhuriyet gazetesi köşe yazarı Uğur Mumcu, ölümünün 27. Yılında anıldı. Anma törenine CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu da katıldı (24 Ocak).

Kadın gazetecilere TGS ziyareti: TGS avukatları, Şakran Cezaevi’ndeki tutuklu gazeteciler Melike Aydın, Ruken Demir ile Bakırköy Kadın Kapalı Cezaevi’nde tutulan Sadiye Eser’i ziyaret etti. Tutuklu gazeteciler, ziyaret sırasında avukatlara kitap sıkıntısı yaşadıklarını belirtti. Ziyaretin ardından TGS ve LGBTİ+ Komisyonu, tutuklu gazeteciler için kitap kampanyası başlattı (21 Ocak).

Dink unutulmadı: Agos gazetesi kurucularından ve genel yayın yönetmeni Hrant Dink, katledilişinin 13. yılında öldürüldüğü İstanbul Şişli’deki Sebat Apartmanı’nın önünde anıldı. Törene, ailesinin yanı sıra Hrant’ın Arkadaşları Girişimi üyeleri ve aralarında CHP Genel Başkan Yardımcısı Onursal Adıgüzel ile CHP İstanbul Milletvekili Sezgin Tanrıkulu’nun da olduğu çok sayıda kişi katıldı; cinayetin tüm sorumlularının bir an önce cezalandırılmasıyla adaletin geleceğini tekrarladı (19 Ocak).

Göktepe unutulmadı: Haber izlerken gözaltına alınan ve İstanbul Eyüp Kapalı Spor Salonu’nda polislerce dövülerek öldürülen Evrensel gazetesi muhabiri Metin Göktepe, katledilişinin 24. Yılında, Esenler Kemer Mezarlığı’ndaki mezarı başında anıldı. Törene, Emek Partisi (EMEP) Genel Başkanı Selma Gürkan, CHP İstanbul İl Başkanı Dr. Canan Kaftancıoğlu, TGS Genel Başkanı Gökhan Durmuş, DİSK Basın İş Başkanı Faruk Eren, Evrensel gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Fatih Polat, RSF Türkiye Temsilcisi Erol Önderoğlu, Makina Mühendisleri Odası Başkanı Battal Kılıç, DİSK Cam Keramik İş Genel başkanı Birol Sarıkaş, Emek Partisi üyeleri, Emek Gençliği, Divriği Kültür Derneği üyeleri de katıldı (8 Ocak).

Raporlar

Ocak-Şubat-Mart 2020 rapor döneminde, Türkiye’de gazeteci haklarının hedef alınması ve yargının medya özgürlüğünü baltalamak için araçsallaştırılmasına tepki en üst düzeylerde gerçekleşti: Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri Dunja Mijatovic 2019’daki resmi ziyaretlerine ilişkin yayınladığı raporunda, açıkça hükümete “Hak savunucularına yönelik yargı tacizine son verin” çağrısı yaptı. Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi (AKPM) de, Avrupa’da basın özgürlüğüne yönelik tehditlere dikkat çektiği 28 Ocak 2020 tarihli [kararında](#) Türkiye, Azerbaycan ve Rusya’yı “özel olarak endişe verici” olarak tarif etti. Türkiye ve Avrupa’dan birçok ifade özgürlüğü kuruluşunun Türkiye’de medya özgürlüğü ve yargı bağımsızlığı konularında eleştirel raporlar sunduğu Evrensel Periyodik Tarama (UPR), 28 Ocak’ta gerçekleşti.

Mijatovic’ten “yargı tacizi” uyarısı: Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri Dunja Mijatovic, Şubat 2019’da Türkiye’ye yaptığı resmi görüşmelerin ardından yayınladığı raporunda, “Hak savunucularına

yönelik yargı tacizine son verin” mesajını verdiği raporunu hatırlattı. Mijatovic, gazetecilere açılan davalar gibi Avrupa Birliği reform sürecinde sivil toplumun çalışmalarını desteklemiş olan girişimci Osman Kavala’nın Gezi eylemlerinden sorumlu tutularak “darbecilik” ile suçlanması da raporda yer aldı. Rapor, “Türk yetkilileri, insan hakları savunucularını hedef almayı bırakmalı ve yargı bağımsızlığını yeniden tesis etmeli” başlığını taşıdı (19 Şubat).

AKPM Türkiye’den endişeli: AKPM, basına yönelik tehditler için Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi 28 Ocak 2020 tarihli [kararında](#) Avrupa’da basın özgürlüğüne yönelik tehditlere dikkat çekerek ülkelere basın özgürlüğünü koruma ve güçlendirme çağrısı yaptı. Türkiye, Azerbaycan ve Rusya’yı “özel olarak endişe verici” olarak tarif eden meclis, Türkiye’de basına yönelik yargı tacizinin son bulması ve buna zemin oluşturan yasal düzenlemelerin AKPM kararları uyarınca gözden geçirilmesi, gazetecilerin tutuklu yargılanmasının son bulması, kapatılmış yayın organları için etkili bir başvuru mekanizmasının sağlanması gibi adımları derhal atması yönünde görüş [bildirdi](#). (29 Ocak)

Türkiye’de insan hakları Evrensel Periyodik İnceleme’de: Birleşmiş Milletler’e üye 193 ülkedeki insan hakları durumunun beş yılda bir gözden geçirildiği Evrensel Periyodik İnceleme (UPR) 35. Oturumu 20-31 Ocak tarihleri arasında [gerçekleşti](#). RSF Temsilcisi ve Bianet Medya Özgürlüğü Raportörü Erol Önderoğlu’nun da izlediği 28 Ocak 2020 tarihli Türkiye oturumunda Ankara, medya özgürlüğü ve yargım bağımsızlığı konularında yoğun eleştirilere tabi tutuldu. Türkiye’deki insan hakları durumunu izleyen sivil toplum örgütleri, BM ve Avrupa Konseyi organları raporlarını 2019 Aralık’ta sunmuştu. [Avrupa Konseyi](#) ve [Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı](#) (AGİT) medya çoğulculuğu ve bağımsızlığındaki ciddi gerilemenin yanı sıra ifade özgürlüğünü sınırlayan yasal düzenlemeler ve yargı müdahalesine dikkat çekmişlerdi. Türkiye’nin BM’ye sunduğu [Ulusal Rapor](#)’da ise [Yargı Reformu Stratejisi](#)’ne vurgu yapılmış; ifade özgürlüğüne ilişkin mevzuat ve yargı kararlarının AİHM içtihadı ve insan hakları standartları ile uyumlu hale getirilmesi ve bu bağlamda TMK’nın gözden geçirilmesi gibi planlamalar ile ifade özgürlüğünün güçlendirilmesinin sağlanacağı belirtilmişti. Türkiye, bu oturum kapsamında Kuveyt ile birlikte en fazla tavsiye alan devlet oldu. 20’den fazla ülke, Oturumda en az 20 ülke, keyfi gazeteci tutukluluğu, medya temsilcilerine yönelik saldırılar ve cezazırlık, online ve offline sansür gibi doğrudan medya özgürlüğüne yönelik mesajlar verdi (28 Ocak).

İşten Çıkarmalar / Ayrılmalar

2020 yılının ilk üç ayında iki gazetecinin işine son verildi. İşten çıkarılanlardan biri iktidarın hedefindeki eleştirel Yeniçağ gazetesine ait internet sitesinin Genel Yayın Yönetmeni Batuhan Çolak, yakışsız bir biçimde işten çıkarılmasını eleştirdi: “Bu haksız ve saygısız eylemi izah edebilecek bir kelime bulamıyorum. Operasyonun bir ayağı da içerideymiş, göremedik!”. Diğer gazeteci ise, uzun yıllar basın özgürlüğü mücadelesinin ön saflarında yer alan ve Doğan Medya Grubu’ndaki sendikasıylaştırma politikalarına açıkça karşı çıkan Posta gazetesi haber müdürü Timur Soykan oldu.

Geçen yılın aynı döneminde en az 40 gazeteci, köşe yazarı veya yazı işleri personeli işten çıkarılmış ya da bağlı buldukları medya gruplarının editöryal dönüşümleri sonucunda işten ayrılmaya itilmişti. Bu rakam 2019 yılı için 190 idi.

Çolak’ın işine son verildi: Yeniçağ internet sitesi Genel Yayın Yönetmeni Batuhan Çolak’ın işine son verildi. Çolak, Twitter hesabından, “Yeniçağ’daki genel yayın yönetmenliği ve yazarlık görevlerime hiçbir mazeret gösterilmeksizin, son derece yakışsız bir yöntemle son verildi. Bu haksız ve saygısız eylemi izah edebilecek bir kelime bulamıyorum. Operasyonun bir ayağı da içerideymiş, göremedik!” şeklinde tepki gösterdi (13 Mart).

Soykan'ın işine son: Demirören Medya Grubu, grupta sendikalaşmaya yönelik "Sendikalı Ol" başlıklı afişler asan Posta gazetesi haber müdürü Timur Soykan'ın işine, Oda TV sitesinden gazetecilerin tutuklanmasına gösterdiği tepkilerden sonrası son verdi. Soykan, Twitter açıklamasında, "Gazeteci arkadaşlarımız hapisteyken hiçbirimiz özgür değiliz" dedi (12 Mart).